

FENOMENOLOGIA I KOGNITYWISTYKA: GENEZA – PROBLEMY – STANOWISKA

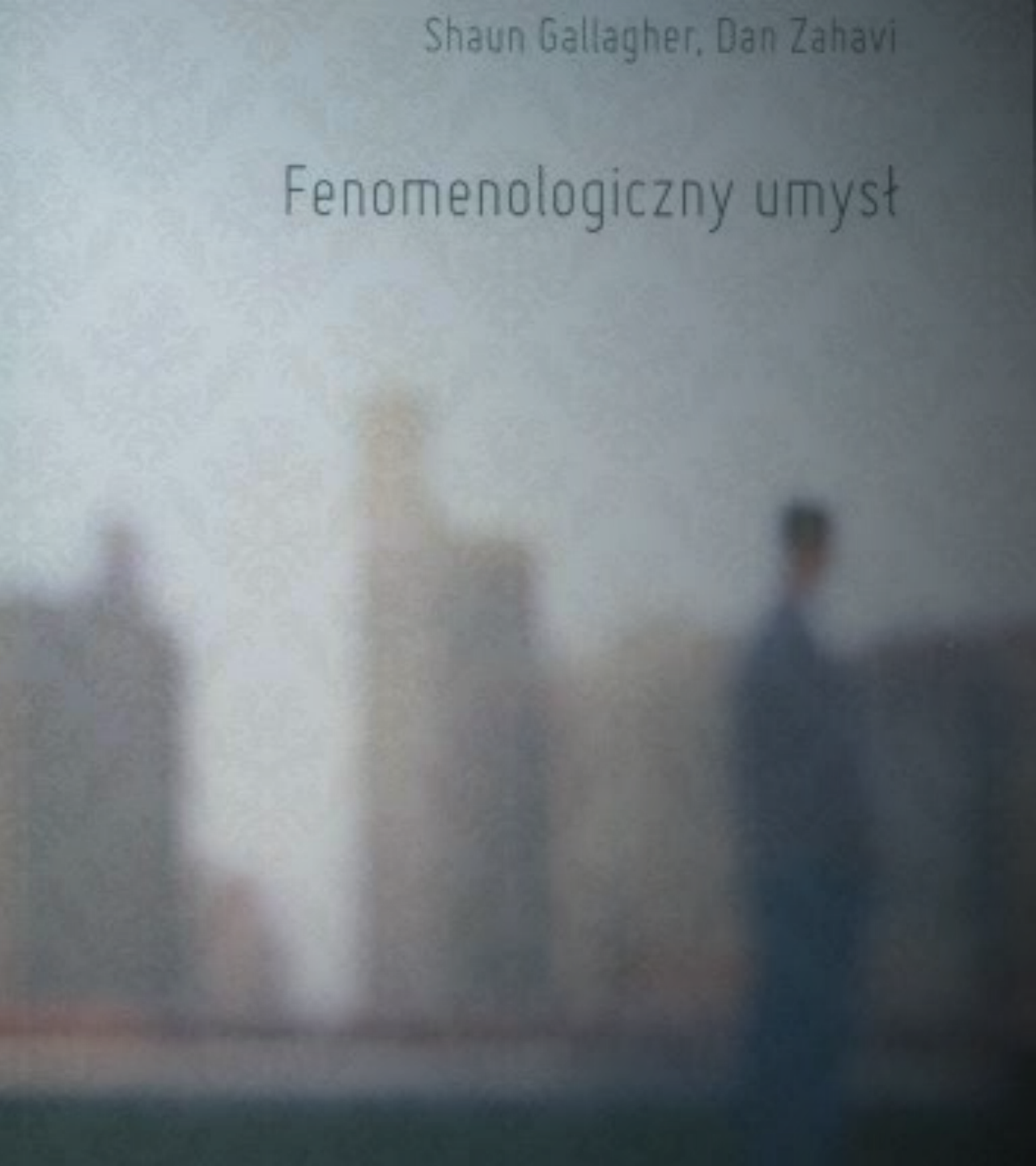
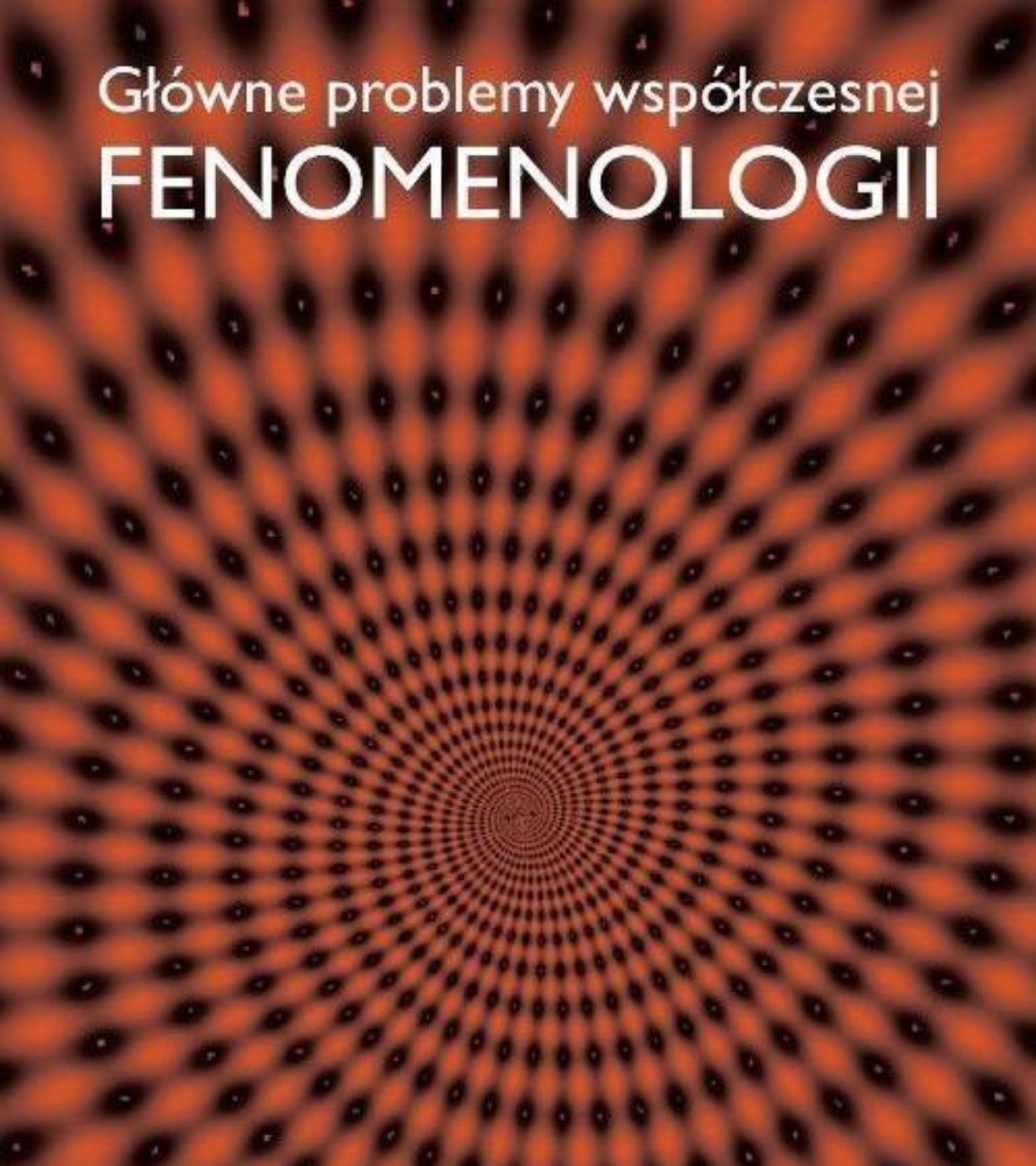
M. Pokropski

- Omówienie tekstu

Główne problemy współczesnej
FENOMENOLOGII

Shaun Gallagher, Dan Zahavi

Fenomenologiczny umysł

AGENDA

Fenomenologia jako nurt w filozofii XX-wiecznej: stereotypy.

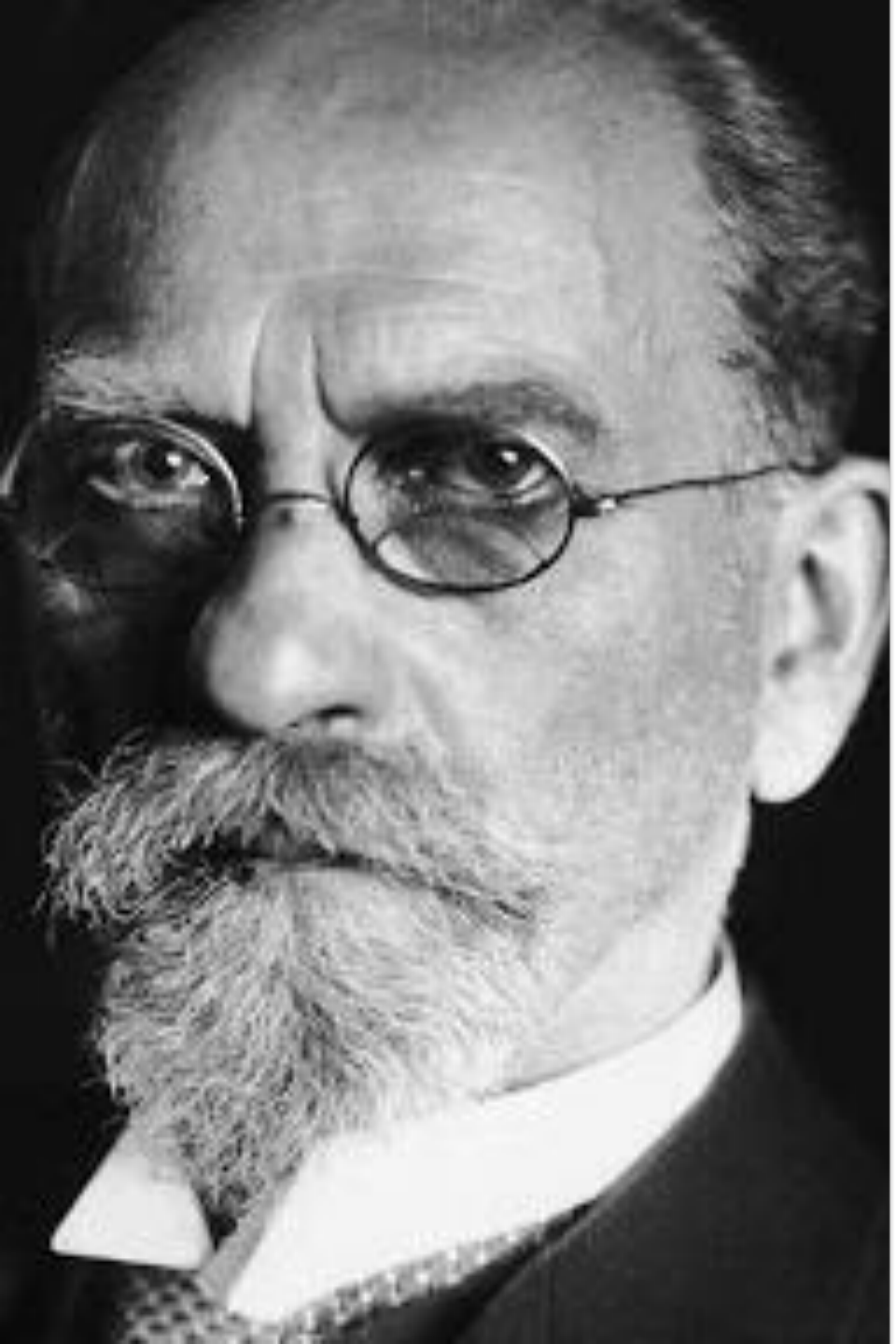
Fenomenologia a nauki przyrodnicze.

Fenomenologiczna krytyka kognitywizmu.

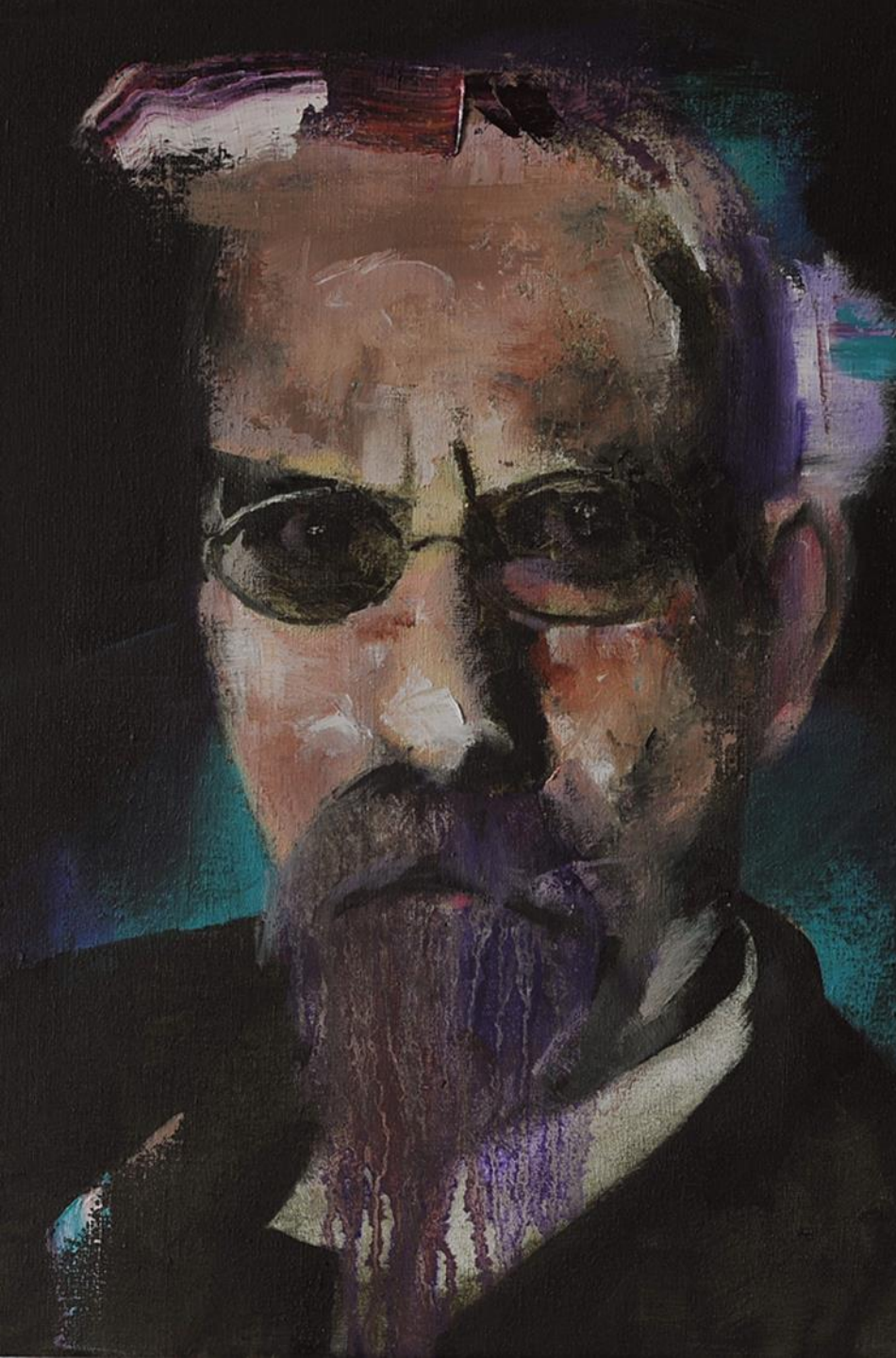
Fenomenologia w kognitywistce.

FENOMENOLOGIA JAKO NURT XX WIECZNEJ FILOZOFII

Mity i stereotypy wokół fenomenologii:

- Fenomenologia zajmuje się subiektywnym doświadczeniem.
- Fenomenologia jest projektem radykalnym.

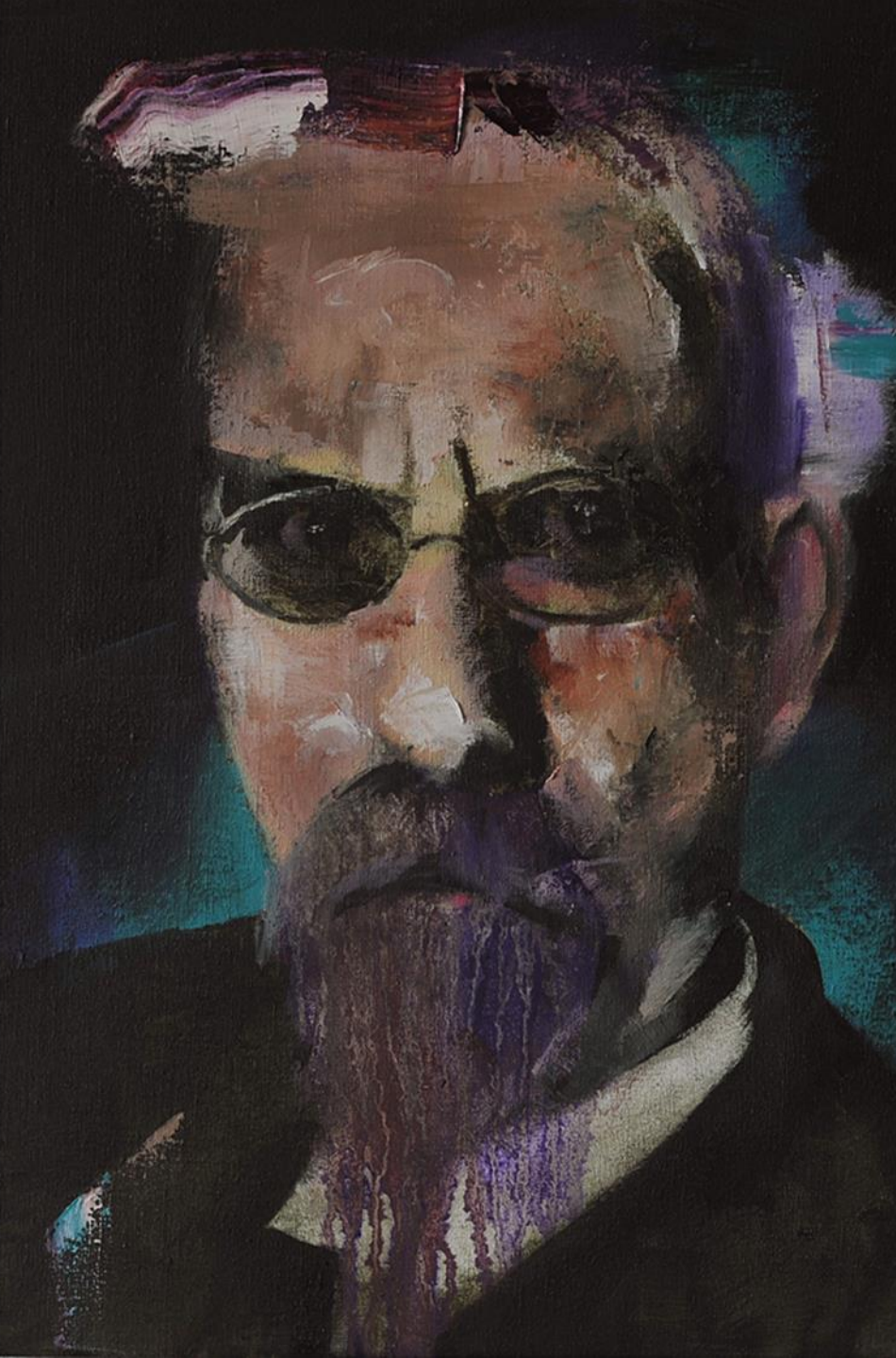

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

- Stosunek Husserla do psychologii był ambiwalentny.

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

Fenomenologia jako filozofia odegrała znaczącą rolę zarówno na polu psychologii jak i psychiatrii. Zastępując ograniczające metodologie pozytywizmu i naturalizmu wprowadziła miejsce na nowe fenomeny i interpretacje. Przełamała sztywny gorset behawioryzmu bez jednoczesnego odrzucenia części jego wartości. Przyczyniła się do rozwoju atomistycznego asocjacionizmu. Pomogła zreformować psychologię percepcji, emocji, woli, a także dodała własne zagadnienia jak badanie Ja i psychologię społeczną. W psychiatrii poszerzyła i pogłębiła zrozumienie zjawisk patologicznych i pomogła w tworzeniu nowych rodzajów terapii. (H. Spiegelberg, *Phenomenology in Psychology and Psychiatry*, Evantson (IL), 1972, s. xlii)

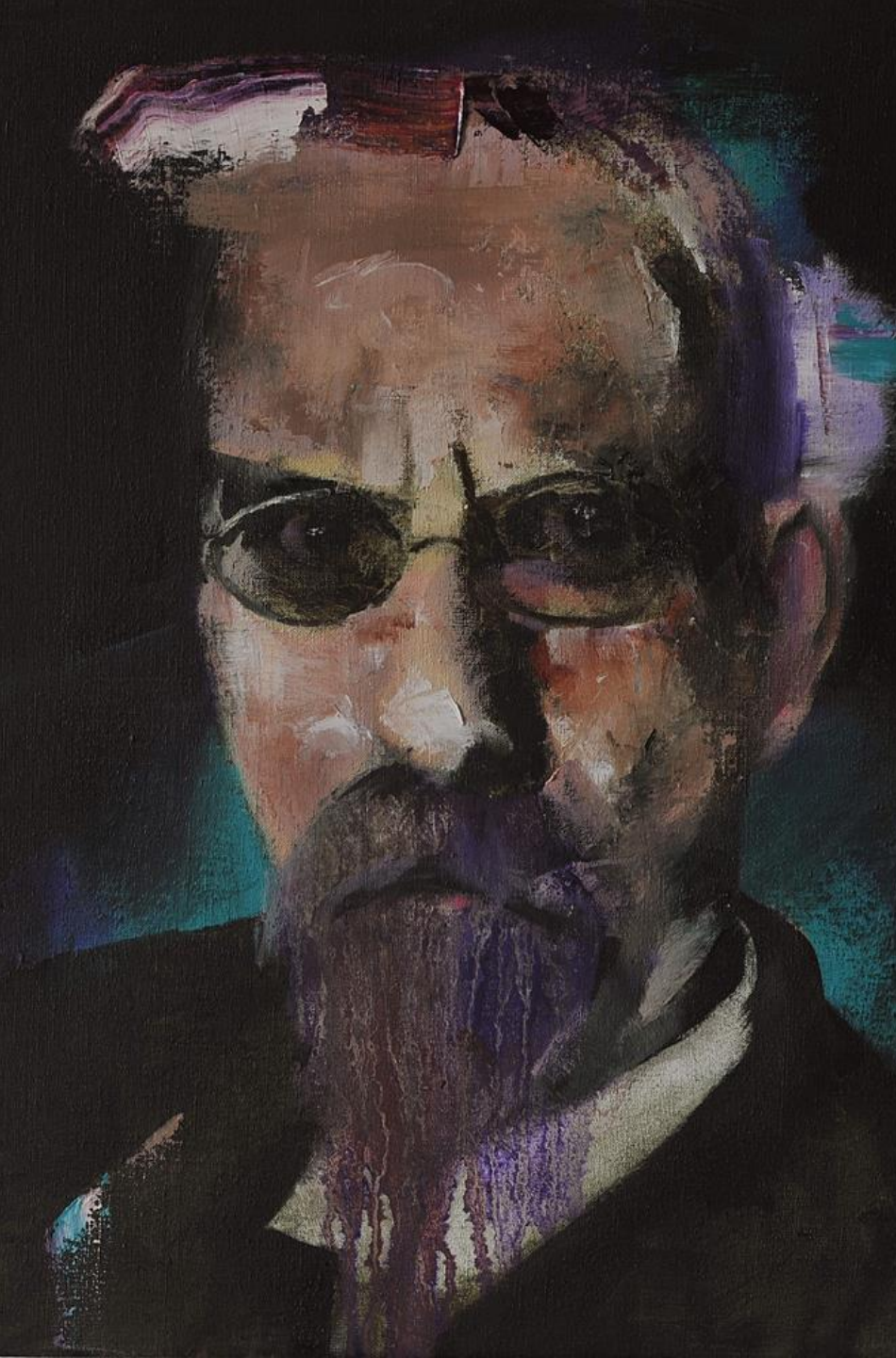

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

- Stosunek Husserla do psychologii był ambiwalentny.
- Franz Brentano: „Psychologia z empirycznego punktu widzenia” (1874).

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

Każdy fenomen psychiczny charakteryzuje się tym, co średniowieczni scholastycy nazywali intencjonalną (lub też mentalną) inegzystencją pewnego przedmiotu, a co my – jakkolwiek nie całkiem jednoznacznie – nazywalibyśmy odniesieniem do pewnej treści, skierowaniem na pewien obiekt (przez który nie należy tu rozumieć czegoś realnego) lub immanentną przedmiotowością. [...] Ta intencjonalna inegzystencja jest właściwa wyłącznie fenomenom psychicznym. (F. Brentano, *Psychologia z empirycznego punktu widzenia*, przeł. W. Galewicz, Warszawa 1999, s. 126-126)

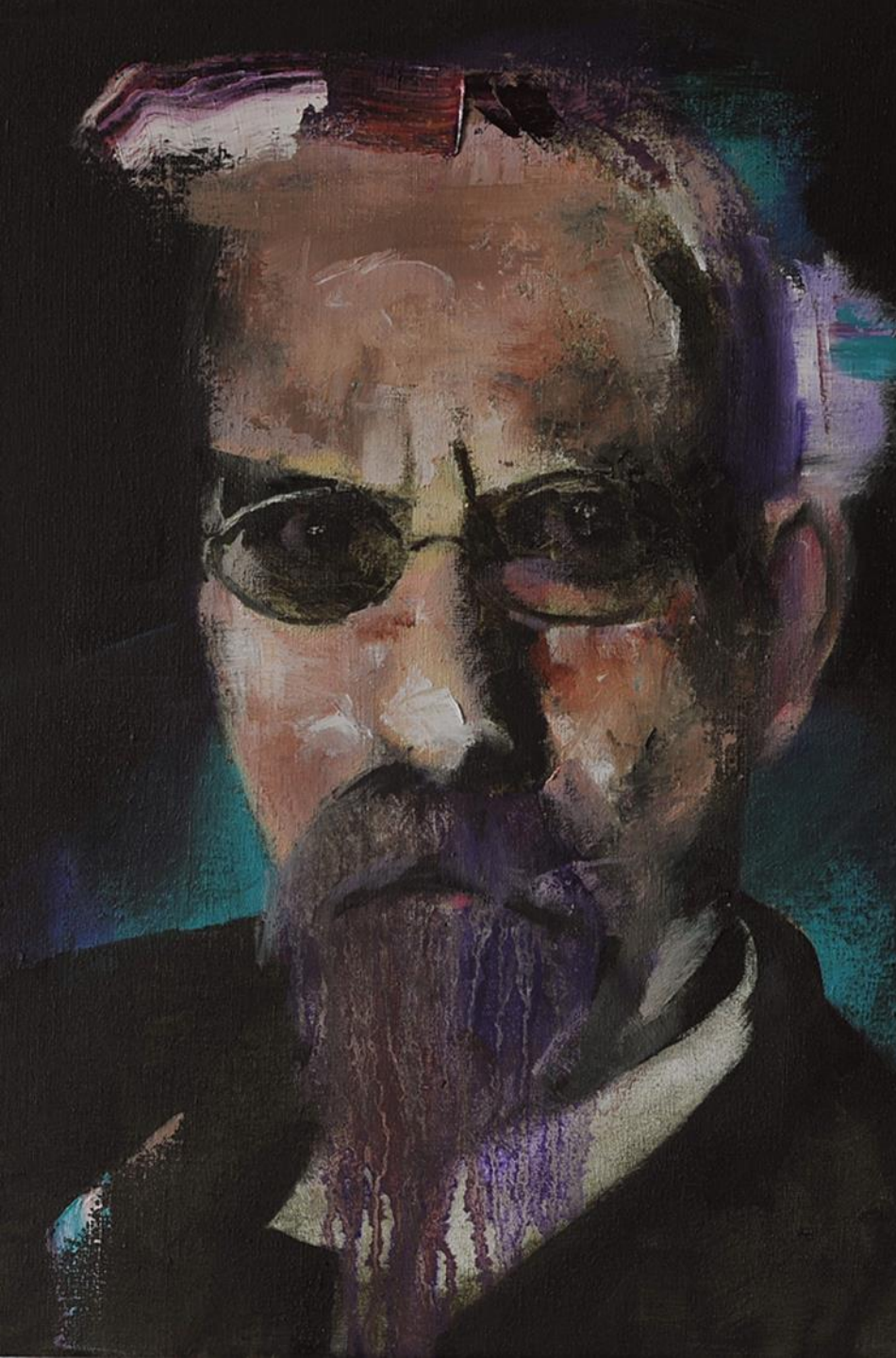

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

- Stosunek Husserla do psychologii był ambiwalentny.
- Franz Brentano: „Psychologia z empirycznego punktu widzenia” (1874).
- Husserl proponował projekt psychologii fenomenologicznej: miała być nauką transcedentalną – badającą warunki możliwości doświadczenia i istotę świadomości.

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

Dominującym rysem tej psychologii jest odsuwanie na bok wszelkiej bezpośredniej i czystej analizy świadomości – mianowicie wymagającej systematycznego przeprowadzenia „analizy” i „opisu” danych prezentujących się w różnych możliwych perspektywach immanentnego oglądu – na korzyść wszelkich pośrednich konstatacji psychologicznych i psychologicznie znaczących faktów, które bez takiej analizy świadomości mają najwyżej zewnętrznie zrozumiały sens. (E. Husserl, *Filozofia jako ścisła nauka*, przeł. W. Galewicz, Warszawa 1992, s. 26)

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

- Stosunek Husserla do psychologii był ambiwalentny.
- Franz Brentano: „Psychologia z empirycznego punktu widzenia” (1874).
- Husserl proponował projekt psychologii fenomenologicznej: miała być nauką transcedentalną – badającą warunki możliwości doświadczenia i istotę świadomości.
- W późniejszym okresie jego kariery, ten stosunek się zmienia: relacja między psychologią i fenomenologią jest obustronna.

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

Tezy klasycznego introspekcjonizmu:

- 1) Podmiot ma uprzywilejowany dostęp do swoich przeżyć;
- 2) Dane introspekcyjne są niepowątpiewalne;
- 3) Introspekcja jest źródłem danych całkowicie prywatnych;
- 4) Umysł jest całkowicie dostępny dla aktów introspekcji;
- 5) Introspekcja jest osobnym aktem psychicznym;
- 6) Introspekcja jest spostrzeganiem wewnętrznym;
- 7) Introspekcja dotyczy tego, co aktualnie rozgrywa się w umyśle;
- 8) Niepowątpiewalne dane introspekcyjne stanowią podstawę wiedzy o świecie zewnętrznym.

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

Interpretowanie fenomenologii jako skupiającej się wyłącznie na introspekcji jest błędne.

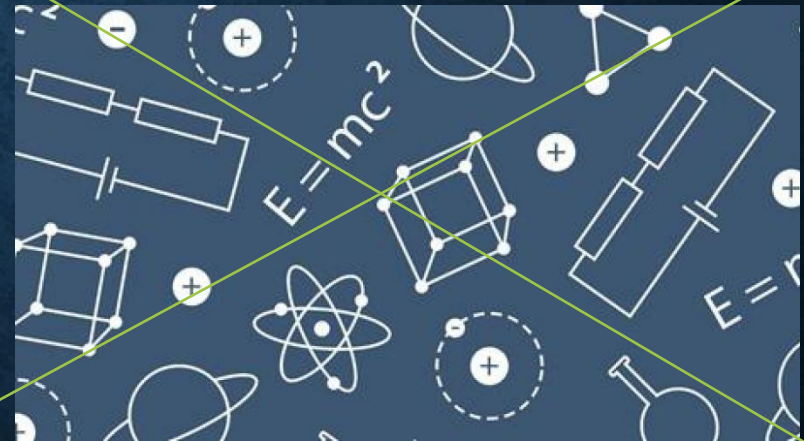
Na gruncie fenomenologii odrzuca się introspekcjonizm: dla Husserla każdy akt świadomości jest już zarazem świadomością tego aktu.

„Zadaniem metody fenomenologicznej jest zatem zapewnienie owego przejścia od jednostkowego doświadczenia do tego, co w nim uniwersalne.”

Husserl konstruuje teorię świadomości, która nie opiera się na introspekcji czy perspektywnie III-osobowej.

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

- Propozycja Husserla jest zbyt radykalna dla kognitywisty: mowa tu o redukcji fenomenologiczne dzięki której mamy badać „istoty” rzeczy, a żeby to uczynić należy odciąć się od nauk przyrodniczych.

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

- Propozycja Husserla jest zbyt radykalna dla kognitywisty: mowa tu o redukcji fenomenologicznej dzięki której mamy badać „istoty” rzeczy, a żeby to uczynić należy odciąć się od nauk przyrodniczych.
- Umiarkowane stanowisko reprezentuje Maurice Merleau-Ponty: zajmował się cielesnością, musiał uwzględnić badania nauk przyrodniczych.

FENOMENOLOGIA A NAUKI PRZYRODNICZE

Propozycja Husserla jest zbyt radykalna dla kognitywisty: mowa tu o redukcji fenomenologicznej dzięki której mamy badać „istoty” rzeczy, a żeby to uczynić należy odciąć się od nauk przyrodniczych.

Umiarkowane stanowisko reprezentuje Maurice Merleau-Ponty: zajmował się cielesnością, musiał uwzględnić badania nauk przyrodniczych.

Jeżeli ciało jest głównym przedmiotem naszych dociekań, to trudno nie uwzględnić takich nauk jak: biologia, socjologia czy psychologia.

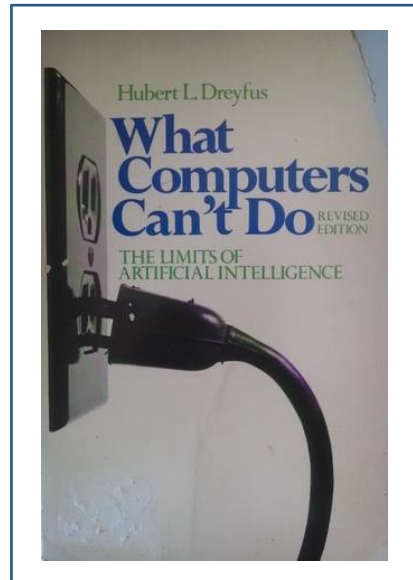
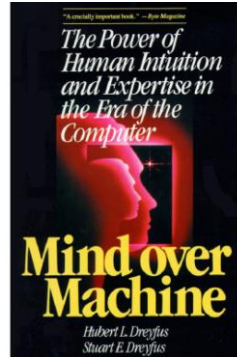
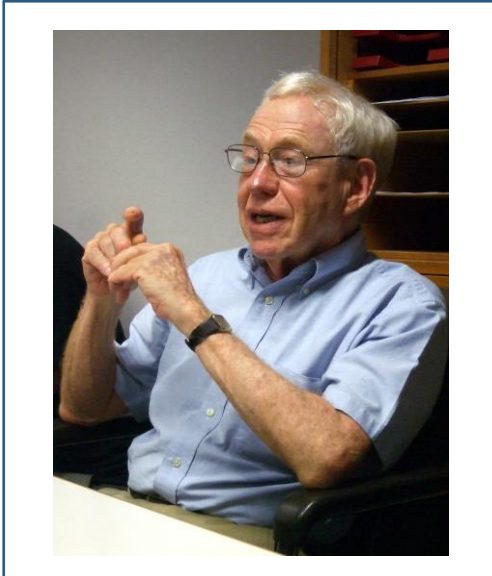
KRYTYKA KOGNITYWIZMU

- Krytyka jednego z paradygmatów kognitywistyki: komputacjonizm i projekt sztucznej inteligencji.

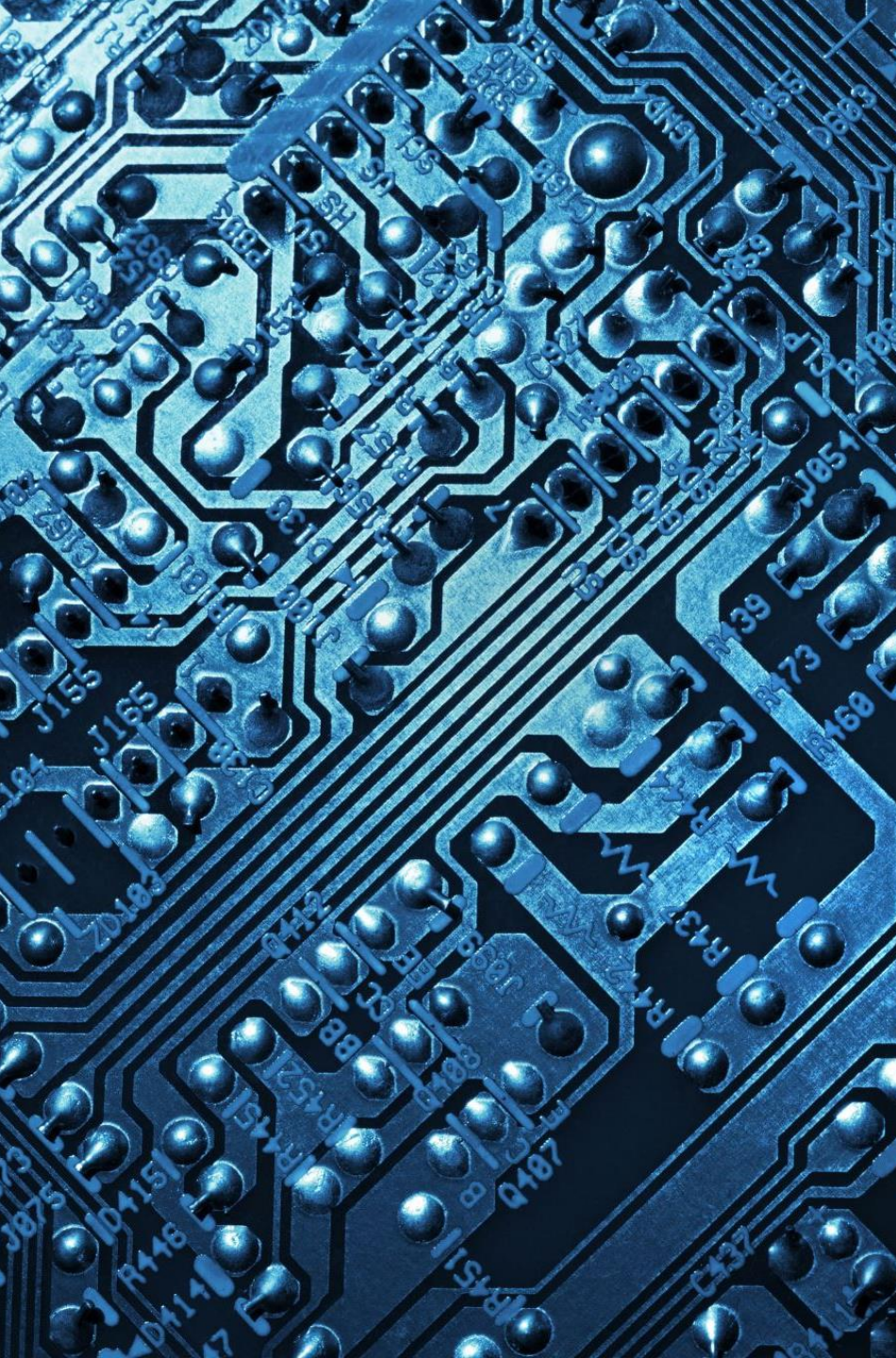
KRYTYKA KOGNITYWIZMU

- Krytyka jednego z paradygmatów kognitywistyki: komputacjonizm i projekt sztucznej inteligencji.
- Czy można zajmować się umysłem i poznaniem bez uwzględnienie „otoczenia”?
- Zarzuty fenomenologów:
 - Został pominięty jakościowy i subiektywny aspekt świadomości.
 - Ucieleśnienie podmiotu oraz to, że działa on w świecie.

KRYTYKA KOGNITYWIZMU

- Hubert Dreyfus w latach 70 sformułował krytykę kognitywizmu (*What Computers Can't Do A Critique of Artificial Reason* 1972; *Mind over Machine. The Power of Human Intuition and Expertise in the Era of the Computer* 1988):

KRYTYKA KOGNITYWIZMU

- Huber Dreyfus w latach 70 sformułował krytykę kognitywizmu (*What Computers Can't Do A Critique of Artificial Reason* 1972; *Mind over Machine. The Power of Human Intuition and Expertise in the Era of the Computer* 1988):
 - Jeżeli procesy poznawcze traktujemy jako procesy obliczeniowe, to powstaje tzw. „problem ramy”.
 - Inteligencja nie polega na zwykłym przetwarzaniu informacji, ale na reakcji i adaptacji do zmieniających się warunków.

KRYTYKA KOGNITYWIZMU

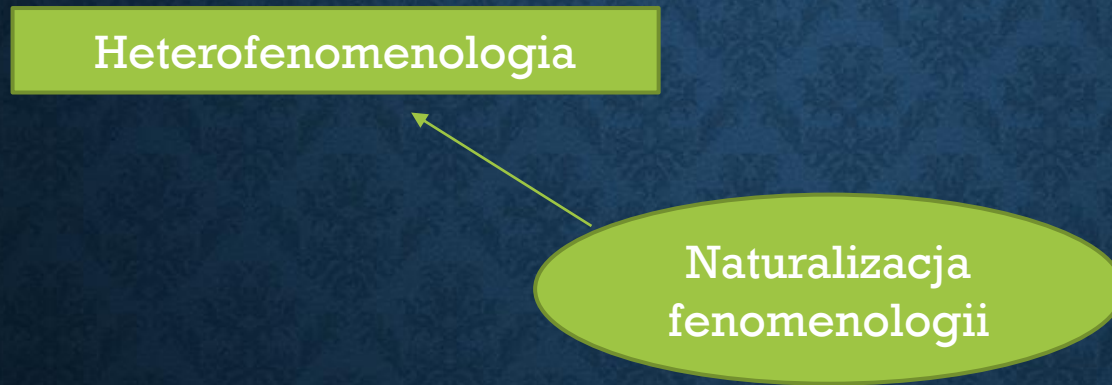
- Fenomenologowie odrzucają pojęcie „reprezentacji”.
- Uwzględniając ciało i środowisko, to według niektórych filozofów i teoretyków poznania powinniśmy odrzucić pojęcie „reprezentacji”.
- Paradygmat: poznanie ucieleśnione.

~~mental
representation~~

FENOMENOLOGIA W KOGNITYWISTCE

Naturalizacja
fenomenologii

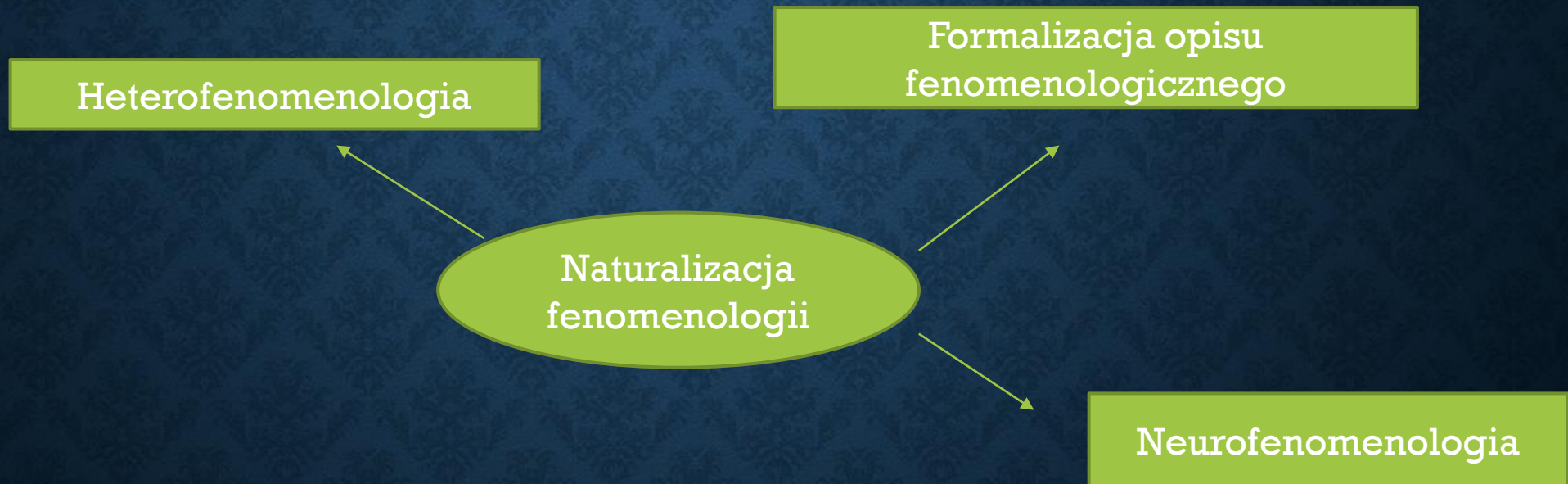
FENOMENOLOGIA W KOGNITYWISTCE

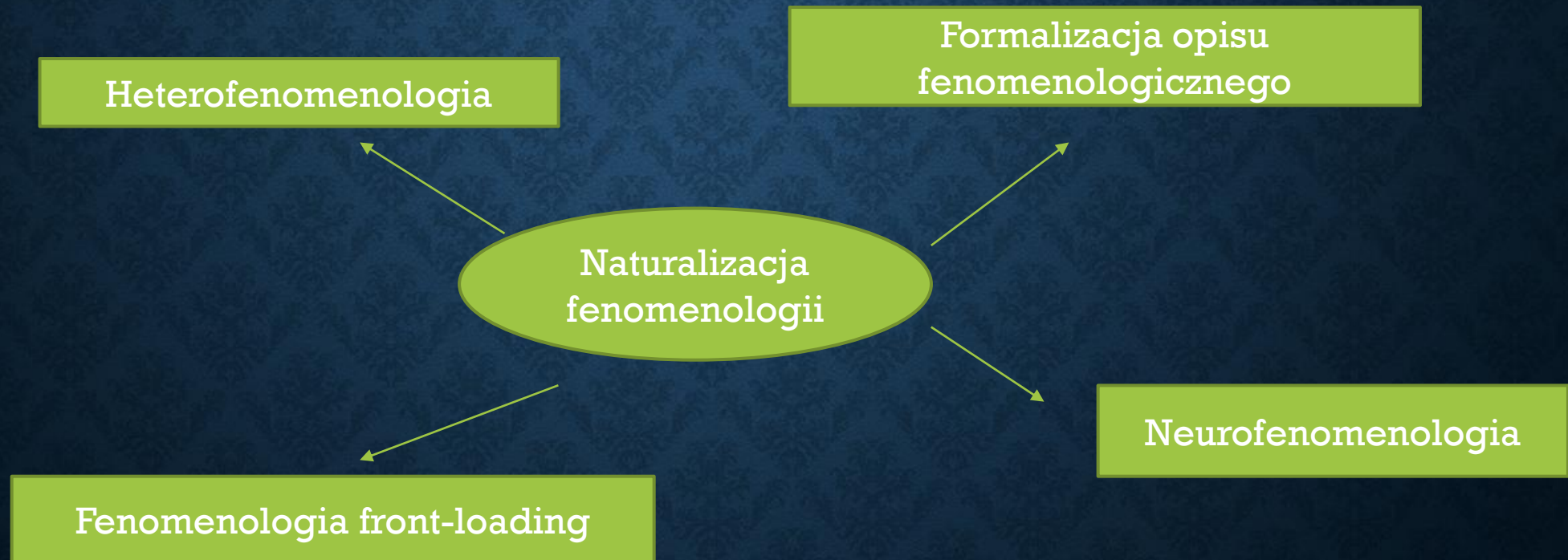
FENOMENOLOGIA W KOGNITYWISTCE

FENOMENOLOGIA W KOGNITYWISTCE

FENOMENOLOGIA W KOGNITYWISTCE

DYSKUSJA:

- Fenomenologia a kognitywistyka – czy możliwy jest dialog?
- W jaki sposób fenomenologia może wnieść wkład w rozwój psychologii i psychiatrii?
- W jaki sposób metoda fenomenologiczna może być stosowana w naukach kognitywnych i jakie są potencjalne korzyści z takiej współpracy?
- Krytyka kognitywizmu?

PODSUMOWANIE

- Wykład Dana Zahaviego na temat naturalizacji fenomenologii:
<https://www.youtube.com/watch?v=k15ETDhCoRo>

